

Itä- ja Keski-Vantaan (Aviapolis, Tikkurila, Koivukylä, Korso, Hakunila) peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma

VD/2470/10.03.01.00/2019

HW/MH/HBu

Tekninen lautakunta päättää kehittämissuunnitelman hyväksymisestä Vantaan kaupungin hallintosäännön luvun 10 § 4 kohdan 4 nojalla.

Suunnitelman tavoitteet

Vantaan viheralueohjelman yksi keskeinen tavoite on avoimien kulttuurimaisemien, peltojen ja niittyjen säilyttäminen hoidettuina ja avoimina. Pellot ja niityt ovat tärkeä osa Vantaan kulttuuriympäristöä ja viheralueverkostoa, jolla on merkitystä myös asukkaiden viihtyisyyden ja virkistyskäytön sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelman päätavoitteena on kohteiden säilyttäminen avoimena suunnitelmallisen viljelyn ja hoidon myötä. Muita tavoitteita ovat maisemaomaisuuden hallinnan parantaminen, hoidossa olevien pinta-alatietojen ja hoitoluokkien päivittäminen, avoimien alueiden hoitomenetelmien selvittäminen ja kehittäminen, avoimien alueiden arvokohteiden kartoittaminen, virkistyskäyttömahdollisuuksien kehittäminen, metsittyneiden peltoalueiden kunnostamismahdollisuuksien selvittäminen erityisesti maisemallisesti arvokkailla alueilla, tiedonsaannin helpottaminen avoimista alueista asukkaille ja kaupungin eri asiantuntijoille sekä laiduntamismahdollisuuksien ja -alueiden kartoittaminen.

Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelmassa on käyty läpi kaupungin omistamilla mailla sijaitsevat avoimet alueet viidellä suuralueella, yhteensä 136 aluekokonaisuutta, joiden yhteispinta-ala on 552 hehtaaria. Pääosa alueista on asemakaavoitettuja viheralueita, mutta mukana on myös yleiskaavaan liittyviä maatalousalueita. Vantaan kaupungin kunnossapitoyksikkö hoitaa kaupungin pelto- ja niittyalueita lukuun ottamatta yksityisille tahoille vuokrattuja kohteita.

Lähtökohdat

Vantaalainen maisema on maaseudun kulttuurimaiseman ja kaupunkimaiseman vuorottelua, joka juontaa juurensa pitkälti kaupungin historiallisesta kehityksestä. Itä-Vantaalla maaseudun kulttuurimaisemaa on säilynyt erityisesti Sotungin alueella. Keski-Vantaalla viljelymaisema on monin paikoin pirstaloitunut ja joutunut väistymään rakennetun ympäristön tieltä. Avoimet kulttuurimaisemat ovat edelleen merkittävä osa Vantaan kaupunkiympäristöä. Pellot ja niityt kertovat alueiden varhaisemmasta, useita satoja vuosia jatkuneesta viljelytoiminnasta. Ne muodostavat kulttuurimaisemien ketjuja, jotka ovat tärkeitä viihtyisyyden, virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Työn lähtöaineistona käytettiin kaupungin viheraluerekisteriä ja maaseutuviraston peltolohkokerekisteriä. Aineistoa täydennettiin kaavoituksen aineistojen, ilmakuvien ja vuokraajatietojen perusteella. Alueet ryhmiteltiin työn aluksi kokonaisuuksiksi, joista jokaisesta laadittiin erillinen kohdekortti. Kortissa esitetään kuvaus kohteen nykytilasta, sen hoitoluokka sekä hoidon tavoitteet. Maastokäynneillä tarkennettiin kohteiden arvokkaita ominaispiirteitä sekä muodostettiin kunnossapidon periaatteet ja toimintatavat alueiden kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi.

Suunnitelman sisältö

Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämistavoitteet:

- Viljellyt pellot ja hoidetut niityt luovat monimuotoisen ja laajan kulttuurimaisemien viherverkon.
- Avoimia alueita kehitetään säilyttäen niiden ekologiset, esteettiset sekä historialliset arvot.
- Avoimet viheralueet tarjoavat kaupungin asukkaille monipuolisia virkistysmahdollisuuksia ja ulkoilureittejä.
- Laiduntamista lisätään avoimien alueiden maisemanhoidossa.
- Peltoviljelyn ja niittyjen kunnossapidon käytännöt vakiintuvat kehittämissuunnitelman mukaisiksi.
- Alueiden hoidon suunnitteluun, peruskunnostuksiin sekä uusiin kunnossapidon menetelmiin varataan riittävät resurssit.
- Peltojen ja niittyjen kunnossapidon seuranta tehdään säännöllisesti ja toimenpiteitä sopeutetaan tarvittaessa muuttuneisiin olosuhteisiin.
- Lisätään kunnossapidon työntekijöiden sekä kaupungin asukkaiden tietoutta pelloista ja niityistä ja niiden tarjoamista ekosysteemipalveluista.
- Talkootoimintaan ja asukkaiden osallistamiseen luodaan matalan kynnyksen toimintamalli.
- Viljelypalsta-alueet ovat hoidettuja ja aktiivisessa käytössä.

Kehittämistyön käynnistyessä Vantaalla oli käytössä hoitoluokat B1 maisemapellot ja B2 maisemaniityt (Viherympäristöliiton hoitoluokitus 2000). Näistä B1 oli käytössä vain satunnaisesti, joten käytännössä B-hoitoluokan kohteet olivat yhtä ja samaa hoitoluokkaa. Tässä työssä Itä- ja Keski-Vantaan kohteet on luokiteltu vastaamaan vuoden 2007 uudistettua valtakunnallista hoitoluokitusta: B1 Maisemapelto, B2 Käyttöniitty, B3 Maisemaniitty ja laidunalue, B4 Avoin alue ja näkymä sekä B5 Arvoniitty.

Keski ja Itä-Vantaan viiden suuralueen, Aviapoliksen, Tikkurilan, Korson, Koivukylän ja Hakunilan B-hoitoluokan peltojen ja niittyjen sekä E-hoitoluokan palstaviljelyalueiden yhteispinta-ala on 552 hehtaaria. Alueet ovat pääosin laaja-alaisia peltoja, mutta mukana on myös pienialaisempia niittykohteita. Keskeisimmät peltoalueet sijaitsevat arvokkailla maisema-alueilla. Viljeltyjä peltoja on säilynyt myös kaupunkirakenteen keskellä.

Avoimien alueiden tarkempi hoitoluokittainen erittely:

B1 Maisemapelto – 55 kpl

B2 Käyttöniitty – 9 kpl

B3 Maisemaniitty ja laidunalue – 79 kpl

B4 Avoin alue – 17 kpl

B5 Arvoniitty – 9 kpl

E Palstaviljelyalueet – 7 kpl

Vantaan kaupungin maatiloilla on viljelyn osalta pitkät perinteet ja toimivat käytännöt. Viljan viljelyn ja niittyjen hoidon lisäksi kaupungin maatiloilla on maisemakukka- ja poimintapeltoja sekä kaksi laiduntamiskohdetta.

Päivitetyn hoitoluokituksen ja laadittujen kohdekorttien avulla niittyjen hoito pystytään toteuttamaan suunnitelmallisesti ja tehokkaasti. Eri alueilla on myös peruskunnostustarpeita puuston raivauksen suhteen yhteensä 21 kohteessa. Kohdekohtaisen hoitoluokituksen myötä Keski- ja Itä-Vantaalta tunnistettiin myös yhdeksän arvoniittyä (hoitoluokka B5). Näille erityiskohteille laaditaan kohdekohtaiset hoitosuunnitelmat. Tätä kautta saadaan parannettua niitylajiston menestymisen edellytyksiä.

Kaupunki vuokraa osan pelloista ja niityistä yksityisille. Vuokrasopimuksista ja vuokraamiskäytännöistä vastaa Kiinteistöt ja asuminen -toimiala. Peltojen vuokrasopimukset ovat yleensä viisivuotisia. Jatkossa tavoitteena on, että myös vuokratut kesantopellot niitetään vuosittain hoidetun maisemakuvan

ylläpitämiseksi. Lisäksi yksittäisiä niittyalueita on vuokrattu muun muassa laidunkäyttöön ja viljelypalsta-alueiksi.

Prosessi ja vuorovaikutus

Suunnitelman on laatinut WSP Finland alikonsulttinaan ProAgria Etelä-Suomi. Työn ohjausryhmässä olivat edustajat viheralueiden suunnittelusta ja kunnossapidosta, kaupunkisuunnittelusta, ympäristökeskuksesta sekä kaupunginmuseosta.

Kehittämissuunnitelma oli nähtävillä Vantaan kaupungin internetsivuilla ja maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan Asiakaspalvelussa 4.-17.4.2019. Muistutuksia ei tullut.

Jatkotoimenpiteet

Kolmelle Itä- ja Keski-Vantaan avoimelle alueelle laaditaan tarkemmat hoitosuunnitelmat. Karhunrannan, Puukullanpellon ja Hakkilanrannan hoidon toteutuksissa testataan erilaisten menetelmien toimivuutta ja arvioidaan kustannusvaikutuksia niittyjen peruskunnostuksessa ja hoidossa. Tavoitteena on aloittaa niittyjen kunnossapidon laadunvalvonta vuonna 2019.

Tekninen lautakunta 7.5.2019 § 9

Kaupungininsinöörin esitys:

Päätetään hyväksyä Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma jatkosuunnittelun ja maisemanhoidon toteutuksen pohjaksi.

Käsittely: Merkittiin, että puistosuunnittelupäällikkö Heidi Burjam selosti asiaa kokouksen alussa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelman raportti

Täytäntöönpano: Kuntatekniikan keskus

Muutoksenhakuohje: 5. Valitus katu-, puisto- tai muun yleisen alueen suunnitelmaa koskevassa asiassa

Lisätiedot:

Heidi Burjam, 043 825 2343 (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)